herpy

WĘŻE

Boa piaskowy indyjski

Eryx johnii

Eryx johnii to niewielki, masywnie zbudowany boa piaskowy z suchych rejonów Azji Południowej. Większość czasu spędza zakopany w luźnej ziemi, często tak, że jedyną widoczną częścią ciała jest tępo zakończony ogon przypominający głowę. Jest spokojny, rzadko gryzie i nie potrzebuje dużo miejsca, dlatego dobrze sprawdza się jako pierwszy wąż.

Rodzina: Boidae Nazwa angielska: Indian Sand Boa

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**50-90 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**20-30 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Półpustynia i tereny skaliste**
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 30 × 30 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**26-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**32-35 °C**
Temperatura w nocy	**22-25 °C**
Wilgotność	**40-60%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Wielkość miotu	**4-14 młodych**
Zniesienia w roku	**1**
Ciąża	**120-180 dni**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Bliski zagrożenia (NT)**

O gatunku

Eryx johnii to mały, gruby, niemal robakowaty boa o klinowatej głowie, wąskich nozdrzach i bardzo małych oczach. Ciało ma okrągły przekrój i jest pokryte drobnymi, błyszczącymi łuskami. Ogon jest krótki, tępy i zaokrąglony, prawie nie odcina się od tułowia, przez co wygląda jak ucięty. Gdy zwierzę leży zakopane, ogon może przypominać głowę.

Ubarwienie waha się od czerwonobrązowego do matowego żółtobrązowego. Młode mają wyraźne ciemne i jasne pasy, często najsilniej zaznaczone na ogonie. Z wiekiem wzór blednie, a dorosłe osobniki stają się bardziej jednolicie ciemne. Dorosłe zwierzęta rzadko przekraczają 60 cm, choć pojedyncze osobniki osiągają około 90 cm. Różnica wielkości między płciami nie została u tego gatunku udokumentowana, jednak u kilku pokrewnych gatunków samice są wyraźnie większe od samców.

To spokojny, cierpliwy wąż, który rzadko próbuje gryźć. Czai się tuż pod powierzchnią i atakuje przechodzącą zdobycz, a żyć może 20 lat lub dłużej. Nie wyróżnia się uznanych podgatunków; forma perska, dawniej traktowana jako podgatunek, jest dziś zaliczana do *Eryx jaculus*.

Występowanie i środowisko

Eryx johnii występuje od wschodniego Iranu przez Afganistan i Pakistan po Indie i Nepal. W Indiach spotyka się go na dużej części kraju, zwłaszcza na zachodzie, północnym zachodzie i południu, m.in. w stanach Radżastan, Gudźarat, Maharasztra, Madhya Pradesh, Andhra Pradesh, Telangana i Tamil Nadu. Gatunek opisano z Tranquebaru w Tamil Nadu, a jego nazwa upamiętnia misjonarza i przyrodnika Christopha Samuela Johna, który pracował w duńskiej faktorii handlowej w Tranquebarze od 1771 roku aż do śmierci w 1813 roku.

W Indiach z powodu swojego „dwugłowego" wyglądu gatunek bywa uważany za obdarzony nadprzyrodzonymi mocami i jest masowo odławiany na potrzeby nielegalnego handlu. Dlatego kupuj wyłącznie zwierzęta z hodowli.

> **Naturalny zasięg:** Afganistan, Pakistan, Iran, Indie i Nepal.

ŚRODOWISKO

Eryx johnii zamieszkuje suche, otwarte krajobrazy z roślinnością krzewiastą: półpustynie, suche zarośla na równinach oraz suche, kamieniste pogórza. Preferuje luźny piasek lub łatwo kruszącą się ziemię, w którą się zakopuje, i spędza pod ziemią dużą część życia. Najaktywniejszy jest o zmierzchu i w nocy.

Jego pokarm stanowią głównie szczury, myszy i inne drobne gryzonie, które wąż zabija przez uduszenie, choć niektóre osobniki zjadają też inne węże. Młode przychodzą na świat późnym latem i w porze monsunowej.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły *Eryx johnii* potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 60 × 30 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość). Gatunek prawie nie wykorzystuje wysokości, więc liczy się powierzchnia dna; duża samica powinna dostać większe terrarium. Młode dobrze czują się w małych, szczelnych pojemnikach z tworzywa i przenosi się je do prawdziwego terrarium, gdy podrosną.

Podłoże musi dobrze nadawać się do kopania: piasek zmieszany z ziemią bez dodatków, warstwą 8-10 cm, albo wióry osikowe i drobno rozdrobniona kora. Gatunek często woli korę, bo utrzymuje ona nieco więcej wilgoci. Nigdy nie używaj sosny ani czerwonego cedru, ponieważ drobne cząstki mogą powodować problemy z drogami oddechowymi. Papier i ręcznik papierowy sprawdzą się u młodych i podczas kwarantanny, ale nie jako stałe podłoże dla węża kopiącego.

Umieść na dnie dwie kryjówki, jedną w ciepłym, a drugą w chłodnym końcu. Dobrze sprawdza się odwrócona terakotowa podstawka pod doniczkę z wycięciem w brzegu albo pusty szkielet kaktusa; gatunek chętnie z nich korzysta, mimo że się też zakopuje. Wszystkie ciężkie elementy muszą stać stabilnie, bo wąż podkopuje się pod nie. Gałęzie nie są potrzebne.

Pokrywa musi przylegać całkowicie szczelnie i być zabezpieczona przed podważeniem. Usuwaj odchody i kwas moczowy, gdy tylko je zauważysz, a całe podłoże wymieniaj co miesiąc lub co dwa miesiące.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

TEMPERATURA

Eryx johnii potrzebuje ciepłego i chłodnego końca terrarium. Piasek w miejscu wygrzewania powinien mieć 32-35 °C, a w chłodnym końcu 24-28 °C. Powietrze w terrarium powinno mieć 26-28 °C. W nocy temperatura może spaść o kilka stopni, do 22-25 °C, ale nie jest to konieczne dla zdrowia węża.

Ciepło zapewnia mata grzewcza lub kabel grzewczy pod jedną trzecią do połowy terrarium albo żarówka halogenowa zawieszona nad nim, zawsze sterowane termostatem. Temperaturę podłoża mierz czujnikiem umieszczonym na dnie warstwy piasku po ciepłej stronie, a powierzchnię sprawdzaj termometrem na podczerwień. Wąż zawsze musi mieć możliwość przejścia w chłodniejsze miejsce. Ciepło jest też niezbędne do trawienia.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Eryx johnii pochodzi z suchych terenów nizinnych, a wilgotność powietrza powinna wynosić około 40-50 %. Podczas linienia może sięgać do 60 %. Higrometr pokaże, czy wartości się utrzymują.

W chłodnym końcu postaw płaską ceramiczną miskę z czystą wodą, na tyle szeroką, by wąż mógł się w niej położyć, i na tyle ciężką, by się nie przewróciła. Wodę wymieniaj codziennie lub co drugi dzień, a miskę szoruj raz w tygodniu. Gdy wąż linieje, w ciepłym końcu można umieścić zamkniętą kryjówkę z wilgotnym papierem lub torfowcem; zmiękcza ona skórę,

dzięki czemu wylinka schodzi w jednym kawałku. Potem ją usuń. Stale wilgotne podłoże prowadzi do problemów skórnych i grzybic.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Eryx johnii jest najaktywniejszy o zmierzchu i w nocy, a konieczność stosowania UVB nie została u tego gatunku udokumentowana. Słaba świetlówka UVB nad jednym końcem jest opcjonalna i może wspierać rytm dobowy, jak zaleca się w przypadku pokrewnych boa piaskowych; wąż zawsze musi mieć możliwość schowania się w podłożu lub w kryjówce. Jeśli stosujesz UVB, indeks UV w miejscu wygrzewania powinien wynosić 2-3.

Oświetlenie podąża za porami roku albo jest włączone 12 godzin na dobę, sterowane wyłącznikiem czasowym. Wszystkie żarówki i świetlówki wyłącza się na noc.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Eryx johnii zjada całe zwierzęta pokarmowe i słynie z dobrego apetytu. Podstawą diety są myszy; duże dorosłe samice mogą przyjmować małe szczury. Młode są przy urodzeniu duże i mogą zaczynać od noworodków szczurów lub małych, owłosionych myszy. Niektóre na początku przyjmują tylko żywą zdobycz, ale niemal zawsze da się je przestawić na rozmrożoną. Najlepiej podawaj mrożony i rozmrożony pokarm, a nie żywy, ponieważ zdobycz może ugryźć i zranić węża. Rozmrożony pokarm podaje się długą pęsetą lub kładzie na małym talerzyku, żeby wąż nie połknął piasku.

Młode karmi się co 7-10 dni przez pierwszy rok. Dorosłym samcom wystarcza jedna ofiara co 2-3 tygodnie, natomiast samice trzeba karmić częściej, raz lub dwa razy w tygodniu. Zdobycz może być co najwyżej tak szeroka jak wąż w najszerszym miejscu. Podawaj ją wieczorem, tuż przed zgaszeniem światła, bo wąż prowadzi nocny tryb życia. Węże w trakcie linienia rzadko przyjmują pokarm, więc pomiń karmienie, gdy oczy są niebieskawe. Regularnie waż węża i dostosowuj ilość pokarmu, żeby nie utył. Suplementacja nie jest bezwzględnie konieczna.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Eryx johnii jest spokojny i rzadko próbuje gryźć; przestraszony raczej uderza ciałem, nie trafiając. Jeśli jednak ugryzie, nie wolno gwałtownie cofać ręki, bo może to zranić węża. Nowym zwierzętom daj dwa tygodnie na aklimatyzację i zaczynaj brać je do ręki dopiero wtedy, gdy regularnie jedzą. Pierwsze sesje niech będą krótkie i podtrzymuj całe ciało, bo gatunek słabo się wspina i nie potrafi się utrzymać. Nie bierz węża do ręki zaraz po karmieniu.

Nigdy nie wypuszczaj węża luzem na podłogę, bo natychmiast szuka czegoś, pod czym może się schować, i szybko znika. Najlepiej żyje sam. Samców nie wolno trzymać razem. Ponieważ gatunek się zakopuje, często jest całkowicie ukryty w podłożu; wąż, którego nie widać, rzadko więc rzeczywiście uciekł.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Wiek i wielkość w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej nie zostały udokumentowane u *Eryx johnii*. Płeć najpewniej określa się sondowaniem, które powinien wykonywać wyłącznie doświadczony hodowca lub lekarz weterynarii. Samica musi być w pełni wyrośnięta i w dobrej kondycji, zanim zostanie przeznaczona do rozrodu.

GODY I KOPULACJA

Okres godowy w niewoli nie został u tego gatunku udokumentowany. U pokrewnych boa piaskowych gody stymuluje okres schłodzenia, np. dwa tygodnie w 22-24 °C lub dłużej w 18-20 °C, po którym temperaturę ponownie się podnosi. Nie jest to konieczne u wszystkich zwierząt. Wpuść samca do samicy, do jej terrarium, i zabierz go, gdy zaobserwujesz kopulację. W okresie godowym samiec może jeść mniej lub pościć.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Eryx johnii rodzi żywe młode i nie składa jaj. Długość ciąży nie została u tego gatunku udokumentowana; u pokrewnych boa piaskowych trwa ona 4-6 miesięcy. W naturze młode przychodzą na świat późnym latem i w porze monsunowej, do 14 w jednym miocie. Ciężarna samica potrzebuje spokoju oraz stałego dostępu do ciepła i wody, a pokarm proponuje się jej regularnie. Często korzysta z miejsca wygrzewania nawet do 12 godzin bez przerwy. Po porodzie potrzebuje spokoju, a pokarm ponownie oferuje się jej po tygodniu lub dwóch.

INKUBACJA

Nie ma inkubacji, ponieważ młode rodzą się żywe i od pierwszego dnia są samodzielne. Ciężarna samica powinna mieć taki sam gradient jak zwykle, aby mogła sama regulować temperaturę ciała, a zarodki rozwijały się równomiernie. Jeśli przez dłuższy czas jest jej za zimno, młode mogą urodzić się słabe lub martwe. Martwe młode i błony płodowe usuwaj, gdy tylko je zauważysz.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są przy urodzeniu duże w porównaniu z młodymi większości węży i ważą 30-40 g. Trzymaj je pojedynczo w małych, całkowicie szczelnych pojemnikach z tworzywa z otworami wentylacyjnymi, z 2-3 cm grubego podłoża, małą kryjówką i płaską miską z wodą oraz ze strefą ciepłą i chłodną. Pierwsze linienie następuje po tygodniu lub dwóch, a jeść zaczynają zwykle dopiero po nim. Zacznij od noworodków szczurów lub małych myszy i karm co 7-10 dni. Większy pokarm można podawać po dwóch-trzech miesiącach.

Zdrowie i częste błędy

Eryx johnii jest odporny, a większość problemów wynika z błędów w utrzymaniu. Typowe błędy to:

- Stale wilgotne podłoże, które prowadzi do infekcji skóry i pęcherzy na brzuchu. Utrzymuj podłoże suche, a wilgoć zapewniaj tylko podczas linienia.
- Zbyt niska temperatura, która powoduje słabe trawienie i wymioty. Zawsze mierz temperaturę zarówno podłoża, jak i powierzchni.
- Resztki wylinki, zwłaszcza na końcu ogona i wokół oczu, po linieniu w zbyt suchym terrarium. Podczas następnego linienia zapewnij wilgotną kryjówkę.
- Infekcje dróg oddechowych (świszczący oddech, bąbelki z nosa), często spowodowane zbyt niską temperaturą lub pylącym podłożem.
- Inclusion body disease (IBD), choroba wirusowa boa, przy której wąż może wykręcać głowę w górę i do tyłu oraz tracić koordynację. Jest nieuleczalna.
- Problemy z porodem, gdy samica nie jest w stanie urodzić wszystkich młodych.
- Roztocza, widoczne jako małe kropki na wężu, wokół niego i w kryjówkach.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, jędrne ciało i chętnie je. Udaj się do lekarza weterynarii z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli wąż chudnie, odmawia jedzenia dłużej niż w ramach normalnego postu, oddycha z otwartym pyskiem lub ze świstem albo jeśli poród się przedłuża.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.